

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра Фінансового менеджменту та фондового ринку

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
«Фінансовий та страховий менеджмент»
(назва магістерської програми)

на тему: «Управління кредитним портфелем комерційного банку (на прикладі ПАТ «Укрсоцбанк»)»
(назва теми)

Виконавець:

студент фінансово-економічного
факультету

Дюльгерогло Тетяна Захаровна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

Д.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Гончаренко Олена Миколаївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Комерційні банки є насамперед підприємствами, що спеціалізуються на посередницькій діяльності, яка пов'язана, з одного боку, з купівлею вільних грошових коштів на ринку ресурсів, а з іншого - їх продажем підприємствам, організаціям та населенню. За таких умов для банків є однаково важливими як операції із залучення коштів, так і з їх розміщення. Від операцій із залучення коштів залежить розмір банківських ресурсів і, отже, масштаби діяльності комерційних банків. В свою чергу, вигідне розміщення ресурсів сприяє підвищенню дохідності та ліквідності комерційних банків, забезпечує їх економічну самостійність та стабільність.

Для успішної діяльності комерційних банків у конкурентному середовищі неодмінно слід нарощувати обсяги активних операцій, оскільки саме завдяки їм отримується прибуток, а отже, зрештою збільшується капітал банку. Проте власних коштів банку відчутно бракує для розширення кредитних вкладень, проведення операцій на фондовому, фінансовому та валютному ринках.

Основною економічною функцією банків є кредитування їх клієнтів. Кредитний портфель банку — це сукупність усіх позик, наданих банком з метою одержання прибутку. У структурі балансу банку кредитний портфель розглядається як єдине ціле та складова частина активів банку, котра має свій рівень дохідності і відповідний рівень ризику.

Дохідність і ризик — основні параметри управління кредитним портфелем банку. Якість та склад кредитного портфеля істотно залежить від організації кредитної роботи в банку. Організаційна структура кредитної функції в кожному конкретному банку має свої особливості, що визначаються розмірами, можливостями банку, а також потребами клієнтури.

Метою дослідження є з'ясування особливостей управління кредитним портфелем комерційного банку як одного з найбільш важливих напрямків діяльності комерційних банків.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

1) розглянути сутність та особливості формування кредитного портфелю

комерційного банку;

2) з'ясувати механізм управління кредитним портфелем комерційного банку;

3) проаналізувати методику оцінки кредитного портфелю комерційного банку;

4) здійснити аналіз фінансово-економічної діяльності ПАТ «Укрсоцбанк»;

5) розглянути сучасні тенденції управління кредитним портфелем ПАТ «Укрсоцбанк»;

6) здійснити оцінку системи управління кредитним портфелем ПАТ «Укрсоцбанк»;

7) проаналізувати зарубіжний досвід формування кредитного портфелю комерційними банками;

8) визначити напрями оптимізації депозитної політики ПАТ «Укрсоцбанк»;

9) дослідити напрями вдосконалення системи управління кредитним портфелем банку.

Об'єктом дослідження в дипломній роботі є кредитний портфель комерційного банку.

Предметом дослідження в дипломній роботі є процес управління кредитним портфелем комерційного банку на прикладі ПАТ «Укрсоцбанк».

Методи дослідження. В процесі дослідження використано методи порівняння (використано при дослідженні сутності кредитного портфеля, механізму управління ним), аналізу та синтезу (при дослідженні особливостей діяльності та управління кредитним портфелем ПАТ «Укрсоцбанк»), дедукції та індукції (при визначення напрямів удосконалення системи управління кредитним портфелем), наукової абстракції та узагальнення (при формулюванні висновків).

Інформаційна база дослідження. Наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених в сфері банківської діяльності, статистичні матеріали Національного банку України, фінансові звіти ПАТ «Укрсоцбанк».

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, які об'єднують дев'ять підрозділів, висновків та списку

використаної літератури з 93 найменувань. Загальний обсяг роботи становить 98 сторіноки. Робота містить 18 таблиць і 15 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні та методичні основи управління кредитним портфелем комерційного банку»** розглянута сутність та особливості формування кредитного портфелю комерційного банку; з'ясований механізм управління кредитним портфелем комерційного банку; обґрунтована методика оцінки кредитного портфелю комерційного банку.

У другому розділі **«Практичні аспекти управління кредитним портфелем ПАТ «Укрсоцбанк»** проведений аналіз фінансово-економічної діяльності ПАТ «Укрсоцбанк»; розглянуті сучасні тенденції управління кредитним портфелем ПАТ «Укрсоцбанк»; здійснена оцінка системи управління кредитним портфелем ПАТ «Укрсоцбанк»;

У третьому розділі **«Шляхи удосконалення управління кредитним портфелем ПАТ «Укрсоцбанк»** проаналізований зарубіжний досвід формування кредитного портфелю комерційними банками; обґрунтовані напрями оптимізації кредитної політики ПАТ «Укрсоцбанк»; досліджені напрями вдосконалення системи управління кредитним портфелем банку.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. За визначенням НБУ, кредитний портфель (credit portfolio) – сукупність усіх банківських позик, що структуровані за певними параметрами відповідно до завдань визначеної банком кредитної політики.

Обсяг кредитного портфеля оцінюється за балансовою вартістю всіх кредитів банку, в т.ч. прострочених, пролонгованих і сумнівних. У структурі балансу банку кредитний портфель розглядається як єдине ціле та складова частина активів банку, яка має свій рівень дохідності та відповідний рівень ризику.

Обсяг і структура кредитного портфеля банку визначаються такими чинниками: розмір банку (капіталу); правила регулювання банківської діяльності; офіційна кредитна політика банку; досвід і кваліфікація менеджерів; рівень дохідності різних напрямів розміщення коштів.

2. Механізм управління кредитним портфелем банку - це обґрунтована та гнучка система стратегічних і тактичних управлінських рішень та відповідних їм заходів щодо визначення складу та технології проведення кредитної політики банку за умови забезпечення високого рівня його конкурентоспроможності, прибутковості та ліквідності.

3. Кредитна політика банку – це стратегія і тактика банку щодо залучення коштів та спрямування їх на кредитування клієнтів банку (позичальників) на основі таких принципів кредитування як строковість, платність, забезпеченість, поверненість та цільовий характер використання. Кредитна політика в розрізі стратегії включає пріоритети, принципи та цілі окремого банку на кредитному ринку, а стосовно тактики – фінансовий та інший інструментарій, що використовується даним банком для реалізації його цілей під час здійснення кредитних угод, правил їх здійснення, регламенту організації кредитного процесу.

4. Основними завданнями управління кредитним портфелем банку виступають забезпечення максимального рівня дохідності кредитного портфеля та акціонерного капіталу банку при мінімальному рівні ризику, забезпечення

зваженого та оптимального використання кредитних ресурсів, досягнення оптимального балансу між ростом обсягу кредитного портфеля та темпами покращення його якості, виконання всіх вимог та нормативних показників, викладених в інструкціях, розпорядженнях та постановах Національного банку України, у тому числі регламентуючих обсяги кредитних вкладень, максимальні суми кредитів (у тому числі інсайдерам, пов'язаним та асоційованим особам) та розширення клієнтської бази шляхом надання кредитних послуг високої якості.

5. Головна мета здійснення процесу управління кредитним портфелем банку полягає в забезпеченні максимальної дохідності за певного рівня ризику. Рівень дохідності кредитного портфеля залежить від структури й обсягу портфеля, а також від рівня відсоткових ставок за наданими банком кредитами. На формування структури кредитного портфеля банку істотно впливає специфіка сектора ринку, який обслуговується цим банком. Для спеціалізованих банків структура кредитного портфеля концентрується в певних галузях економіки.

6. На сучасному етапі розвитку економіки України особливе значення набуває необхідність комплексного врахування всіх факторів, що дозволить забезпечити динамічне економічне зростання. Ефективно працююча грошово-кредитна система є одним із важливих факторів прискорення розвитку господарства України, зокрема за рахунок підвищення капіталізації економіки. Існує об'єктивна проблема підвищення ефективності вітчизняної банківської системи.

7. За висновками Національного Інституту стратегічних досліджень України, погіршення якості кредитного портфеля призводить одразу до двох негативних наслідків. По-перше, позичальники припиняють своєчасно сплачувати відсотки по проблемних кредитах. Отже, банківські доходи зменшуються. По-друге, погіршення категорії позичальників змушує банки формувати під проблемні кредити додаткові страхові резерви за рахунок витрат. Таким чином, одночасно зі зменшенням доходів зростають банківські витрати.

Очевидно, що з останні десяти років – з 2007 р. по 2016 р. обсяг

кредитного портфеля в цілому збільшився на 695,4 млрд. грн., або в 3,6 рази. Кредити юридичним особам збільшилися на 591,2 млрд. грн. або в 4,5 рази, а фізичним особам - на 74,6 млрд. грн. або в 2 рази. Таким чином, кредити населенню зростали більш повільними темпами, порівняно з суб'єктами господарювання. Причому останні за своїм обсягом перевищували величину кредитів фізичним особам в середньому більше, ніж в 5 разів.

8. Стосовно 2017 року (а саме 9 місяців, про які банк вже опублікував звіт), у зв'язку з процесом міграції Укрсоцбанку до Альфа-Банку Україна, бачимо що обсяг наданих кредитів та заборгованості юридичних осіб помітно зменшився, у порівнянні з усіма минулими роками аналізованого періоду. У абсолютному вираженні цей показник на 30 вересня 2017 року склав 17084138 тис.грн, що на 4591217 тис.грн. менше, ніж на 31 грудня 2016 року.

Ця ситуація логічно пояснюється тим, що першочерговим завданням перед банком було поставлено ціль «мігрувати» якомога більше клієнтів-фізичних осіб до «Альфа-Банку». Тому, аналізуючи ситуацію крізь призму міграції, можемо казати про те, що негативний показник на фоні Укрсоцбанку, скоріш за все стане позитивним показником у звітності ПАТ «Альфа-Банк».

9. Важлива роль під час оцінки рівня кредитного ризику належить нормативам, які його оцінюють та мають на меті не допустити надмірну концентрацію кредитного ризику в банках. економічні нормативи діяльності банків, які доводить національний банк України, є основою системи лімітів, що встановлюються для обмеження та мінімізації кредитного ризику банку. за офіційними даними, впродовж 2010–2016 рр. простежується дотримання банківськими установами України всіх нормативів кредитного ризику.

10. Проведений аналіз дотримання банками України нормативів кредитного ризику вказує, що фактичні значення нормативів нижчі за оптимальні. окрему увагу слід звернути на нормативи стосовно кредитування інсайдерів. за оптимального значення показника не більше 25% норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами становив у 2015 р. 31,19%, що свідчить про підвищення кредитного ризику в банківській системі України за цим напрямом. розрізняють інструменти для запобігання виникненню кредитних ризиків та інструменти

управління наслідками настання кредитних ризиків. останні можуть бути активними (застосовуються для обмеження втрат) і пасивними (пов'язані зі страхуванням збитків). Слід зазначити, що стратегія управління ризиками в банках повинна ґрунтуватися на інтегрованій структурі, що складається з обов'язків і функцій, які спускаються від рівня Правління вниз, на операційні рівні, охоплюючи всі аспекти ризику, особливо ринковий, кредитний і ризик ліквідності, операційний, юридичний ризики, ризики, пов'язані з репутацією банку і з персоналом. ця структура включає в себе власне Правління (кінцевий відповідальний орган), комітети, відділ управління ризиками, а також різні відділи підтримки та контролю. усі вони мають чітко визначені обов'язки і порядок звітності.

АНОТАЦІЯ

Дюльгерогло Т.З., кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою «Фінансовий менеджмент реального та страхового бізнесу»,
Одеський національний економічний університет м. Одеса, 2017 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – кредитний портфель ПАТ «Укрсоцбанк».
роботі розглядаються теоретичні аспекти управління кредитним портфелем комерційного банку.

Проаналізовано сучасні тенденції управління кредитним портфелем комерційними банками України.

Запропоновано шляхи удосконалення механізму управління кредитним портфелем.

Ключові слова: кредитний портфель, управління портфелем, кредитна політика, комерційний банк.

ANNOTATION

Djulgeroglo T.Z., thesis for Master degree in specialty "Finance, Banking and Insurance" under the Master's Program "Financial management of real and insurance business"»,
Odessa National Economic University
Odessa, 2017

Thesis consists of three chapters. Object of study is credit portfolio of PJSC "Ukrsotsbank".
Diploma thesis deals with theoretical aspects of management of the credit portfolio of a commercial bank.

The current trends of credit portfolio management by commercial banks of Ukraine are analyzed.

The ways of improvement of the mechanism of management of a loan portfolio are offered.

Keywords: loan portfolio, portfolio management, credit policy, commercial bank.

